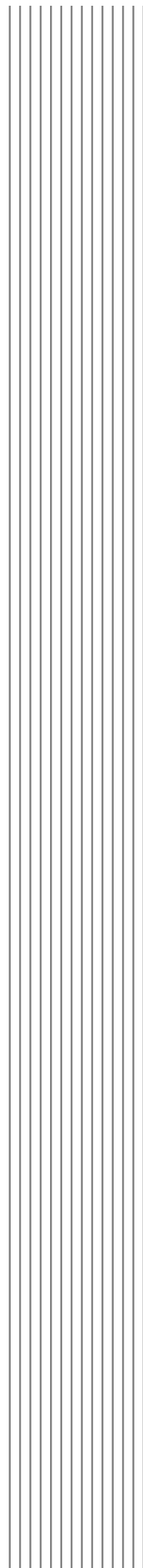

4

Budgetpolitiska mål och statsbudgeten

4 Budgetpolitiska mål och statsbudgeten

I detta kapitel presenteras budgetpolitiska mål, prioriteringar och beräkningar av statsbudgeten och den offentliga sektorns finanser. Vidare presenteras kortfattat de makroekonomiska förutsättningar som beräkningarna baseras på.

4.1 Budgetpolitiska mål

De budgetpolitiska mål som regeringen föreslagit och som riksdagen ställt sig bakom har varit vägledande i arbetet med denna proposition. Dessa mål kan sammanfattas på följande sätt:

- Det finansiella sparandet i den offentliga sektorn skall uppgå till 2 procent av BNP i genomsnitt över en konjunkturcykel.
- De takbegränsade utgifterna skall rymmas inom beslutade utgiftstak för staten.

Finansiellt sparande i offentlig sektor skall inte förväxlas med statsbudgetens saldo. Det finansiella sparandet i den offentliga sektorn (överskottet i de offentliga finanserna) visar den förändring av den offentliga sektorns finansiella nettoförmögenhet som beror på transaktioner. Försäljningar av aktier och andra finansiella tillgångar påverkar inte det finansiella sparandet, eftersom byte av en finansiell tillgång (aktier) mot en annan (pengar) inte har någon effekt på den finansiella förmögenhetsställningen. Inte heller realiserade valutakursvinster eller förluster vid lösen eller omsättning av lån i utländsk valuta påverkar det finansiella sparandet.

Statsbudgetens saldo är ett kassamässigt begrepp. Saldot visar amorteringen på statsskulden

eller, om saldot är negativt, statens lånebehov. Saldot omfattar statsbudgetens inkomster och statsbudgetens utgifter, vilka inkluderar samtliga utgiftsområden, Riksgäldskontorets nettoutlåning och överföringar till eller från AP-fonden. Utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten påverkar emellertid inte statsbudgetens saldo.

4.1.1 Utgiftstak

Utgiftstaket för staten är fördelat på 26 utgiftsområden (nr 1–25 samt 27), ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten, minskning av anslagsbehållningar samt en budgeteringsmarginal. Utgiftsområde 26 Statsskuld räntor m.m. ingår inte i utgiftstaket eftersom regering och riksdag i mycket begränsad omfattning kan påverka dessa utgifter på kort sikt. Minskning av anslagsbehållningar ingår som en post under utgiftstaket, vilket innebär att den är medräknad i saldot både för statsbudgeten och för de offentliga finanserna. Budgeteringsmarginalen utgör skillnaden mellan utgiftstaket och summan av de utgifter som omfattas av utgiftstaket, de s.k. takbegränsade utgifterna.

Utgiftstaket för den offentliga sektorn utgörs av utgiftstaket för staten inklusive ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten och den beräknade utgiftsnivån för den kommunala sektorn med avdrag för interna transaktioner mellan staten, kommunsektorn och ålderspensionssystemet.

Riksdagen fastställer utgiftstaket för staten och godkänner en beräkning av de offentliga ut-

gifterna. Regeringens förslag till utgiftstak presenteras i kapitel 7.

4.1.2 Finansiellt sparande i offentlig sektor

Regeringens förslag: Målet för det finansiella sparandet i den offentliga sektorn fastställs till 2,0 procent av BNP för år 2002.

Målet för det finansiella sparandet i den offentliga sektorn är beroende av konjunkturläget. Målen för åren 1999 till 2001 gäller vid den tillväxt som kalkylerades i 1997 års ekonomiska vårproposition. Om tillväxten av konjunkturmässiga skäl väsentligt skulle avvika från denna skall motsvarande avvikelse tolereras. Enligt nuvarande prognoser för tillväxten 1999 och 2000 beräknas tillväxten bli något lägre än vad som prognostiserades 1997. Enligt regeringens bedömning är detta inte en väsentlig avvikelse. Regeringen föreslår att målet för det finansiella sparandet i den offentliga sektorn för år 2002 skall vara 2,0 procent av BNP. Målet för det finansiella sparandet uppgår därmed till 0,5 procent av BNP 1999 och till 2,0 procent av BNP för vart och ett av åren 2000 till 2002.

4.2 Samhällsekonomiska förutsättningar

Vid beräkningen av det finansiella sparandet i den offentliga sektorn samt statsbudgetens inkomster och utgifter är de antaganden som görs om den makroekonomiska utvecklingen av stor betydelse. De makroekonomiska förutsättningar som beräkningarna i denna proposition baseras på redovisas i sin helhet i bilaga 1 Svensk ekonomi. I tabell 4.1 anges några faktorer av särskild betydelse för de offentliga finanserna.

I fasta priser beräknas BNP växa med 2,2 procent 1999 och med ca 2,5 procent per år under perioden 2000–2002. Jämfört med budgetpropositionen för 1999 innebär detta en nedjustering av tillväxten med 0,8 procentenheter år 1999, 0,6 procentenheter år 2000 och 0,1 procentenhet år 2001. Inflationen under perioden 1999–2001 antas bli lägre än enligt budgetpropositionen för

Tabell 4.1 Makroekonomiska förutsättningar

Värden från budgetpropositionen för 1999 anges inom parentes

	1998	1999	2000	2001	2002
BNP ¹	2,9 (3,0)	2,2 (3,0)	2,6 (3,2)	2,5 (2,6)	2,5
Prisbasbelopp ²	36,4 (36,4)	36,4 (36,4)	36,5 (36,7)	36,8 (37,3)	37,3
KPI Årsgenomsnitt	0,4 (0,5)	0,2 (0,7)	0,8 (1,7)	1,7 (2,0)	2,0
Privat konsumtion ¹	2,6 (2,7)	2,6 (2,9)	2,4 (2,5)	1,8 (2,0)	1,8
Lönesumma ¹	6,6 (4,5)	4,2 (4,1)	3,7 (4,7)	3,8 (4,1)	3,7
Sysselsättnings- grad ³	74,6	75,3	75,6	76,1	76,5
Öppen arbetslöshet ⁴	6,5 (6,6)	5,8 (5,7)	5,4 (4,4)	5,1 (4,0)	5,0
Arbetsmarknads- politiska åtgärder ⁴	3,9 (3,9)	3,6 (3,9)	3,6 (3,8)	3,5 (3,5)	3,5
Ränta 5 år Årsgenomsnitt	4,7 (4,8)	3,7 (4,7)	3,9 (4,9)	4,3 (5,0)	4,6
Ränta 6 månader Årsgenomsnitt	4,3 (4,4)	3,2 (4,3)	3,3 (4,3)	3,6 (4,3)	4,0

¹ Årlig procentuell förändring

² Tusental kronor

³ Andel av befolkningen mellan 20 och 64 år i reguljär sysselsättning

⁴ Andel av arbetskraften

1999, vilket medför att prisbasbeloppet nu beräknas bli 200 kronor lägre år 2000 och 500 kronor lägre år 2001. Prisbasbeloppet påverkar främst statens och AP-fondens utgifter för transfereringar som är knutna till basbeloppet samt grundavdragen vid beräkning av fysiska personers inkomstskatt. I fasta priser beräknas den privata konsumtionen öka med 2,6 procent 1999, 2,4 procent 2000 och 1,8 procent 2001 och 2002. Detta innebär en viss nedjustering jämfört med beräkningen i budgetpropositionen för 1999. Som ett resultat av den lägre inflationen beräknas den privata konsumtionen i löpande priser öka mindre än vad som antogs i budgetpropositionen för 1999.

Den öppna arbetslösheten beräknas minska successivt under perioden, från 6,5 procent 1998 till 5,0 procent 2002. År 2000 beräknas den öppna arbetslösheten till 5,4 procent och 2001 till 5,1 procent, vilket är 1,0 respektive 1,1 procentenheter högre än vad som beräknades i budgetpropositionen för 1999. De konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska åtgärderna beräknas nu omfatta en något mindre del av arbetskraften än vad som då beräknades.

I budgetpropositionen för 1999 presenterade regeringen ett mål för sysselsättningsgraden som innebär att den andel av befolkningen i åldrarna

20–64 år som är reguljärt sysselsatt skall uppgå till minst 80 procent 2004. Sysselsättningsgraden var 74,6 procent 1998 och beräknas stiga till 76,5 procent 2002.

Både inflationen och de korta och långa marknadsräntorna väntas stiga något mot slutet av perioden. Inflationen beräknas öka till 2,0 procent 2002. Jämfört med budgetpropositionen för 1999 beräknas nu både de korta och de långa marknadsräntorna bli mellan 0,7 och 1,1 procentenheter lägre.

4.3 Politiska prioriteringar

Den ekonomiska vårpropositionen innehåller en rad förslag för ökad tillväxt, sysselsättning och rättvisa samt förbättrad jämställdhet och miljö. Fortsatta sunda offentliga finanser är en grundläggande förutsättning för regeringens politik.

I finansplanen beskrivs utförligt de reformer och prioriteringar som regeringen föreslår och de bedömningar som ligger till grund för förslagen. Reformerna kan delas in i följande fem områden.

- Arbetslösheten skall betvingas
- Kunskap och kompetens
- Skolan, vården och omsorgen skall förbättras
- Rättvisan skall stärkas
- Hållbara Sverige

Åtgärderna sammanfattas i tabell 4.2. I tabellen redovisas de reformer som ger upphov till utgiftsökningar eller inkomstminskningar. De redovisade nettoeffekterna för offentlig sektor tar i förekommande fall hänsyn till effekter på inkomstskatten. Bruttoeffekter redovisas inom parentes. Samtliga beräkningar av de offentliga finanserna innefattar de åtgärder som presenteras i propositionen. I beräkningarna av utgiftsramarna för åren 2000–2002 har åtgärderna fördelats på utgiftsområden.

Arbetslösheten skall betvingas

Ett förstärkt anställningsstöd införs under 1999 för arbetslösa med långa inskrivningstider på arbetsförmedlingen. Stödet ges till arbetsgivare som anställer personer, som varit öppet arbetslösa eller i arbetsmarknadspolitiska åtgärder under minst tre år. Antalet arbetsmarknadspolitiska åtgärder

skall reduceras väsentligt samt fokuseras på arbetsmarknadspolitikens huvuduppgifter. En utredning tillsätts med uppgift att snarast se över arbetsmarknadsutbildningens organisation och effektivitet. AMS får använda 700 miljoner kronor till personalförstärkningar under år 2000 inom ramen för arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Av detta belopp skall 100 miljoner kronor användas för att särskilt stärka invandrarnas ställning på arbetsmarknaden. Anslagsnivån för lönebidrag höjs med 90 miljoner kronor 1999 och med ytterligare 30 miljoner kronor från och med 2000.

Kunskap och kompetens

År 1997 inleddes den femåriga satsningen på vuxenutbildning, kunskapslyftet. Under 1998 och 1999 har antalet platser successivt ökat. Regeringen avser att föreslå att antalet platser fram till och med första halvåret 2002 i stort ligger kvar på samma nivå som 1999, vilket innebär att den tidigare planerade utbyggnaden inte kan komma till stånd. Satsningen fortsätter därefter på en lägre nivå under andra halvåret 2002.

Regeringen har tidigare aviserat en proposition om ett reformerat studiestödssystem. Medel har nu beräknats för detta ändamål med avsikten att införa ett reformerat studiestödssystem med början under 2001.

Utbyggnaden av grundutbildningen vid universitet och högskolor fortsätter. Regeringen har beräknat medel för 10 000 nya högskoleplatser fr.o.m. 1 juli 2001 samt ytterligare 10 000 platser fr.o.m. 1 juli 2002. Regeringen avser att senare återkomma till fördelningen av de nya platserna.

Regeringen avser vidare att föreslå att anslagen till grundforskning och forskarutbildning förstärks. År 2000 har beräknats 70 miljoner kronor som främst avses tilldelas de nya universiteten i Karlstad, Växjö och Örebro. Åren 2001 och 2002 har beräknats 470 miljoner kronor respektive 779 miljoner kronor för detta ändamål.

Regeringen avser även att föreslå en satsning på kompetensutveckling för anställda åren 2000–2002. Utgångspunkten är det förslag som lämnats av arbetsgruppen för kompetensutveckling i arbetslivet. Finansiering avses ske inom ramen för nya mål 3, inom EG:s socialfond. Hälften av satsningarna bör utgöras av medel från EU och hälften av statlig medfinansiering. Stimulansen förutsätter finansiering från arbetsgivare inom ramen för en trepartssamverkan.

Skolan, vården och omsorgen skall förbättras

Utrymme skapas för att fr.o.m. år 2001 stegvis genomföra en allmän förskola och maxtaxa i barnomsorgen. Riksdagen har beslutat om ökade generella statsbidrag till kommuner och landsting under åren 1997 till 1999 om sammanlagt 16 miljarder kronor. År 1999 överfördes den statliga skatt på 200 kronor, som utgår för skattskyldiga med förvärvsinkomster från staten till kommuner och landsting. Detta föreslås ske även år 2000, vilket innebär att kommuners och landstings skatteinkomster ökar med cirka 1,3 miljarder kronor. Regeringen har också aviserat att det generella statsbidraget skall öka med 4 miljarder kronor år 2000 och med ytterligare 2 miljarder kronor tillföras år 2001.

I denna proposition aviserar regeringen en ytterligare nivåhöjning av det generella statsbidraget med 2 miljarder kronor år 2001. Till följd av de förändringar som kommer att ske inom försvarsområdet beräknas dessutom 1 miljard kronor år 2002.

Beslutade och aviserade tillskott innebär i förhållande till 1996 års nivå en sammanlagd höjning av statsbidragen till kommuner och landsting med 25 miljarder kronor år 2002. I detta belopp ingår medel som bidrar till finansieringen för att stegvis genomföra en allmän förskola och maxtaxa i barnomsorgen. En närmare redovisning av regeringens aviserade tillskott görs i kapitel 9.

Inom området vård och omsorg avser regeringen fördela medel till handikappområdet, dels för kompetensutveckling, forskning, ytterligare medel till handikapporganisationerna m.m., dels för engångsvisa tillskott till bilstödet för handikappade. Resurser prioriteras även för ett införande av personliga ombud för psykiskt funktionshindrade. I tilläggsbudget föreslår regeringen att ett nytt anslag förs upp på statsbudgeten 1999 för ersättning till personer som steriliserats mot sin vilja under perioden 1935–1975.

Rättvisan skall stärkas

Biståndsramen 1999 uppgår till 12,8 miljarder kronor, vilket motsvarar 0,705 procent av brutonationalinkomsten (BNI). I enlighet med tidigare beslut beräknas ramen år 2000 till 0,72 procent av BNI och år 2001 till 0,73 procent av BNI. Regeringen aviserar i denna proposition en ökning av ramen för biståndet år 2002 till 0,74 procent av BNI.

Under 1999 tillförs låg- och medelinkomsttagare en ökad köpkraft genom en skattereduktion

på 1 320 kronor mot pensionsgrundande inkomst upp till 135 000 kronor. Därefter avtrappas reduktionen och upphör vid en inkomst på 245 000 kronor. Regeringen gör nu bedömningen att det finns ett ekonomiskt utrymme att även under 2000 medge en skattelättnad för låg- och medelinkomsttagarna. Regeringen avser att återkomma i budgetpropositionen med den exakta utformningen av en sådan skattelättnad.

För 1999 sänks fastighetsskatten på hyreshus från 1,5 procent till 1,3 procent. Regeringen angav i budgetpropositionen för 1999 att man förväntade sig att den lägre skattenivån omsätts i lägre hyror. Sänkningen begränsas till bostadshyreshus, vilket innebär att såväl hyresgäster som bostadsrättsinnehavare kan få reducerade boendekostnader. Sänkningen gjordes i avvaktan på förslag från Fastighetsbeskattningskommittén. Regeringen gör nu samma bedömning som under hösten 1998 och föreslår därför att den sänkta fastighetsskatten skall gälla även för 2000.

Hållbara Sverige

I syfte att främja en hållbar utveckling i Sverige föreslår regeringen åtgärder för 1999 samt aviserar beräknade resursförstärkningar för de kommande tre åren. En förlängning av tidigare resursförstärkningar avseende markinköp, miljöövervakning och länsstyrelsernas miljötillsyn görs t.o.m. 2002 med ca 410 miljoner kronor. Åtgärder för sanering och återställning av förorenade områden erhåller en förstärkning under treårsperioden med 385 miljoner kronor. Miljöforskningen förstärks under treårsperioden med 250 miljoner kronor och byggforskningen förstärks med 150 miljoner kronor under motsvarande period. Insatserna för biotopskydd förstärks med totalt 175 miljoner kronor för 2001 och 2002. Kalkning av försurade sjöar och vattendrag beräknas också få en förstärkning under treårsperioden med 90 miljoner kronor. Vidare anser regeringen att tidsperioden för de lokala investeringsprogrammen bör utsträckas genom att medlen för perioden 1999–2001 förskjuts med sammanlagt 1,2 miljarder kronor till 2002. Regeringen avser att ta fram ett program för att utveckla miljöbilar i samarbete med bilindustrin.

Tabell 4.2 Sammanfattning av reformer

Nettoförsvagnin av de offentliga finanserna. Bruttoeffekter inom parentes. För utgiftsreformer är bruttoeffekten lika med effekten på de takbegränsade utgifterna.

Miljoner kronor	2000	2001	2002
Arbetslösheten skall betingas	1 765	1 215	1 215
varav Stärkt platsförmedling	700	0	0
Anställningsstöd*	975 (1 300)	1 125 (1 500)	1 125 (1 500)
Lönebidrag m.m.	90 (120)	90 (120)	90 (120)
Kunskap och kompetens	540	3 000	8 597
varav Kompetensutveckling	400	1 000	1 000
Nytt studiestödssystem inkl. pensionsrätt	0	800	1 600
Kunskapslyftet	0	0	3 168 (4 400)
Högskoleplatser	0	450	1 350
Forskning och forskarutbildning	70	470	779
Särskilda utbildningsinsatser	30	80	500
Siftelsehögskolor (moms)	0	200	200
Övrigt	40	0	0
Skolan, vården och omsorgen skall förbättras	1 672	3 992	6 545
varav Maxtaxereform och allmän förskola	0	1 700	3 400
Generella statsbidraget	0	2 000	3 000
200-kronan till kommunsektorn*	1 250	0	0
Ersättning till vissa steriliserade	90	15	0
Personliga ombud för psykiskt funktionshindrade	90	90	90
Handikappområdet	242	187	55
Rättvisan skall stärkas	3 528	1 090	1 450
varav Bistånd	0	0	200
Skattereduktion*	3 000	300	0
Fastighetsskatt: bostadshyreshus*	0	640	1 100
Pensionstillskott	268	0	0
Särskilt grundavdrag för pensionärer*	110	0	0
Rättsväsendet	150	150	150
Hållbara Sverige	145	340	988
varav Markinköp	0	0	368
Marksanering	0	85	300
Miljöforskning	50	100	100
Biotopskydd	0	75	100
Byggforskning	50	50	50
Hållbara Sverige - övrigt	45	30	70
Bidrag till minskad elanvändning, energiforskning m.m.	0	210	210
Övrigt	12	0	1 250
Summa försvagnin av offentliga finanser	7 662	9 847	20 255
varav förändrade skatteregler	5 335	2 065	2 225
Summa ökning av takbegränsade utgifter	2 357	7 812	19 292

* Avser förändrade skatteregler

Utgiftsbegränsande åtgärder och finansiering

Regeringen gör bedömningen att det finns en risk för att utgiftstaket för staten överskrids 1999 om inga åtgärder vidtas. Ekonomistyrningsverkets senaste prognos visar att utgiftstaket för staten år 1999 riskerar att överskridas med 6,7 miljarder kronor. Regeringen delar Ekonomistyrningsverkets bedömning att utgiftstaket riskerar att överskridas och vidtar därför utgiftsbegränsande åtgärder motsvarande totalt ca 8 miljarder kronor. I detta belopp inkluderas effekten av s.k. begränsningsbelopp för vissa anslag som regeringen har beslutat om. Det innebär att utgifterna inte får överstiga dessa belopp. Även för 2000 behöver åtgärder vidtas för att undvika ett överskridande. Regeringen föreslår därför vissa besparingar för att klara utgiftstaket. Dessa åtgärder samt föreslagna besparingar för kommande år har även bidragit till att finansiera de reformförslag som redovisas i tabell 4.2.

I tabell 4.3 redovisas beräknade utgiftseffekter av besparingsförslagen på tilläggsbudget för innevarande år samt de utgiftsbegränsande åtgärder regeringen beslutat om år 1999 för stöd till lokala investeringsbidrag, bidrag för att minska elanvändningen, väghållningen, jordbruk samt del av arbetsmarknadspolitiska åtgärder och övrigt. Regeringen föreslår vidare i prop. 1998/99:106 att beloppsgården för högstkostnadsnyddet i läkemedelsförmånen höjs fr.o.m. 1 juni 1999 med 500 kronor från 1 300 kronor till 1 800 kronor. Ytterligare redovisning av dessa åtgärder återfinns i avsnitt 5.3.1. De av regeringen införda begränsningsbeloppen redovisas i tabell 5.7.

För år 2000 och 2001 anger beloppen i tabell 4.3 utgiftsminskningen jämfört med de beräknade anslagsbelopp som redovisades i budgetpropositionen för 1999. För 2002 anger beloppen utgiftsminskning i förhållande till de utgiftsnivåer som ges av befintliga regler och beräknade anslagsnivåer vid oförändrad politik.

Tabell 4.3 Besparingar, utgiftsminskningar och finansiering

Nettoförstärkning av offentliga finanser. Minskning av takbegränsade utgifter inom parentes

Miljoner kronor	1999	2000	2001	2002
Regeringskansliet	0	0	0	100
Försvarsram (inkl omställningsbidrag)	0	0	0	1 000
Höstkostnadsnydd, läkemedel	800	1 370	1 370	1 370
Sjukpenninggrundande inkomst (SGI)	0	87 (145)	285 (475)	474 (790)
Antagandepoängberäkning, vilande förtidspension	0	90 (150)	172 (287)	249 (415)
Underhållsstöd	0	210	210	210
Arbetsmarknadspolitiska åtgärder	1 038 (1 378)	2 787 (3 796)	1 100 (1 473)	1 100 (1 473)
Socialfonden	0	400	1 000	1 000
Vuxenstudiestöd	60 (100)	0	0	0
Kunskapslyftet	0	900 (1 250)	1 080 (1 500)	0
Räntebidrag	0	112	0	0
Stöd till lokala investeringsprogram	120	737	550	50
Investeringsbidrag för bostäder	0	250	0	0
Bidrag för att minska elanvändningen	55	200	0	0
Väghållning	500	500	0	0
Övrigt kommunikationer	0	100	150	200
Jordbruk	870	400	0	0
Finansiering maxtaxa	0	0	1 700	1 300
Utgiftseffekt av begränsningsbelopp	3 731	0	0	0
Övrigt	580	732	375	392
Summa förstärkning av de offentliga finanserna	7 754	8 875	7 992	7 445
Summa minskning av takbegränsade utgifter	8 134	10 352	9 090	8 300

Nettobesparingen anger effekten på finansiellt sparande i offentlig sektor. De redovisade nettoeffekterna för offentlig sektor tar i förekommande fall hänsyn till det bortfall av inkomstskatter som förändringen ger upphov till. Bruttobesparingen, som visar minskningen av de takbegränsade utgifterna, redovisas i dessa fall inom parentes i tabell 4.3.

Tabell 4.4 Total effekt av finansiering/utgiftsminskningar och reformer

Miljoner kronor

	1999	2000	2001	2002
Finansiellt sparande i offentlig sektor	7 163	1 213	-1 855	-12 810
Takbegränsade utgifter	-7 635	-7 995	-1 278	10 992

Totalt innebär de föreslagna satsningarna och besparingarna att den offentliga sektorns finansiella sparande ökar med ca 7 miljarder kronor år 1999 och med ca 1 miljard kronor 2000. I förhållande till gällande regler innebär förändringarna en försvagning av de offentliga finanserna för år 2001 och år 2002. Förändringarna innebär att de takbegränsade utgifterna minskar med knappt 8 miljarder kronor åren 1999 och 2000 och med drygt 1 miljard kronor år 2001. År 2002 innebär förändringarna att de takbegränsade utgifterna ökar med ca 11 miljarder kronor i förhållande till de utgiftsnivåer som ges av gällande regler och beräknade anslagsnivåer vid oförändrad politik.

4.4 Statsbudgetens utveckling 1998–2002

År 1998 var statsbudgetens saldo positivt för första gången sedan budgetåret 1989/90 och staten kunde amortera ca 10 miljarder kronor på statsskulden. Åren 1999–2002 beräknas statsbudgetens saldo visa betydande överskott. Dessa stora positiva budgetsaldon beror emellertid till största delen på tillfälliga effekter i samband med införandet av ålderspensionsreformen, samt på inkomster från försäljning av aktier.

4.4.1 Statsbudgetens inkomster

Statsbudgetens totala inkomster beräknas öka med ca 62 miljarder kronor mellan åren 1998 och 2002, vilket motsvarar en genomsnittligt ökningstakt på cirka 2,1 procent per år. Statens årliga skatteinkomster beräknas också öka med ca 62 miljarder kronor mellan åren 1998 och 2002. Övriga inkomster beräknas således uppgå till ungefär samma nivå år 1998 och år 2002. Under de mellanliggande åren 1999–2001 beräknas emellertid övriga inkomster uppgå till en högre nivå, främst till följd av högre beräknade inkomster av försäld egendom. I relation till BNP beräknas så-

väl statsbudgetens totala inkomster som statsbudgetens skatteinkomster vara lägre i slutet av perioden än åren 1998 och 1999.

I tabell 4.5 redovisas det preliminära utfallet av statsbudgetens skatteinkomster och övriga inkomster för år 1998 och därtill den förväntade utvecklingen under perioden 1999–2002, samt förändringen jämfört med beräkningen i budgetpropositionen för 1999.

Statsbudgetens inkomster beräknas öka med närmare 40 miljarder kronor mellan åren 1998 och 1999. Ökningen beror till största delen på att övriga inkomster beräknas bli betydligt högre år 1999, främst till följd av högre förväntade inkomster från försäld egendom.

Inkomstökningen på 16 miljarder kronor mellan år 1999 och år 2000 förklaras till stora delar av att inkomsterna från aktieutdelningar tillfälligt beräknas bli högre år 2000. Ökningen av statsbudgetens skatteinkomster mellan år 1999 och år 2000 begränsas bl.a. till följd av ökade skatteutbetalningar till kommunerna år 2000, vilka beror på en stor slutreglering av 1998 års kommunalskatter, och lägre inkomster från beskattningen av reavinster år 2000. Under perioden 2000–2002 förklaras inkomstökningen främst av ökande skatteinkomster medan övriga inkomster minskar till följd av lägre utdelningsinkomster och lägre beräknade inkomster från försäld egendom.

I förhållande till budgetpropositionen för 1999 beräknas inkomsterna bli ca 49 miljarder kronor högre år 1999, 47 miljarder kronor högre år 2000 och 31 miljarder kronor högre år 2001.

Tabell 4.5 Statsbudgetens inkomster

	1998	1999	2000	2001	2002
<i>Miljarder kronor</i>					
Skatteinkomster	639,7	649,2	651,4	672,8	701,8
Övriga inkomster	66,6	96,3	110,2	85,9	66,1
Totala inkomster	706,3	745,5	761,5	758,7	767,9
<i>Diff. mot budgetprop. för 1999</i>					
Skatteinkomster	22,0	18,6	0,6	-4,0	-
Övriga inkomster	-13,0	30,5	46,8	34,6	-
Totala inkomster	9,0	49,1	47,4	30,6	-
<i>Procent av BNP</i>					
Skatteinkomster ¹	35,5	35,1	34,0	33,8	33,8
Totala inkomster	39,2	40,3	39,7	38,1	37,0

Anm: Beloppen är avrundade och summerar därför inte.

¹Denna kvot skall inte förväxlas med skattekvoten för hela offentliga sektorn.

Fyllnadsinbetalningar av skatt år 1998 blev särskilt stora till följd av höga realisationsvinster inkomståret 1997. En högre lönesumma för åren 1998 och 1999 i förhållande till vad som antogs i budgetpropositionen för 1999 leder till ökade skatteinkomster från fysiska personer och ökade socialavgifter under dessa år. Dessa faktorer har bidragit till en upprevidering av skatteinkomsterna år 1998 och år 1999. Den högre lönesumman för åren 1998 och 1999 innebär också att slutregleringen av kommunalskattemedel, som sker med två års eftersläpning, nu beräknas bli högre åren 2000 och 2001. Det innebär således att utbetalningarna från staten till kommunerna dessa år blir större än vad som beräknades i budgetpropositionen för 1999.

Inkomsterna från juridiska personer beräknas öka år 2000 i förhållande till budgetpropositionen för 1999, vilket i huvudsak förklaras av det statligt ägda aktiebolaget Stattums förväntade inbetalning av reavinstskatt efter försäljningen av aktieinnehavet i Pharmacia & Upjohn.

Under övriga inkomster är det framför allt inkomster av statens aktier och försäld egendom som förändrats sedan budgetpropositionen för 1999. Det beror bland annat på att Stattums aktieutdelning om 12 miljarder kronor till följd av försäljningen av aktieinnehavet i Pharmacia & Upjohn förväntas inbetalas till staten år 2000. Åren 1999 och 2000 beräknas inkomster av försäld egendom årligen uppgå till 45 miljarder kronor och år 2001 till 35 miljarder kronor. År 2002 beräknas försäljningsinkomsterna uppgå till 15 miljarder kronor.

En fördjupad redovisning av statsbudgetens inkomster presenteras i kapitel 6.

4.4.2 Statsbudgetens utgifter

Utgifter exklusive statsskuldsvräntor 1998–2002

Statsbudgetens utgifter exklusive statsskuldsvräntor, dvs. utgiftsområde 1–25 och 27, beräknas öka från 585,7 miljarder kronor år 1998 till 626,6 miljarder kronor år 2002. Ålderspensionsreformen innebär emellertid att statsbudgetens utgifter exklusive statsskuldsvräntor ökar med ca 15 miljarder kronor mellan år 1998 och 1999 till följd av ändrat betalningsansvar mellan Staten och AP-fonden och internttransaktioner i form av statlig ålderspensionsavgift. För att möjliggöra en jämförelse av utgiftsutvecklingen från 1998 till 2002 kan 1998 års preliminära utgifter korrigerats för en tänkt ålderspensionsreform detta år.

Tabell 4.6 Statsbudgetens utgifter

Miljarder kronor

	1998 ¹	1999	2000	2001	2002
Utgifter exkl. statsskuldsvräntor ²	585,7 ³	616,0	618,0	625,9	626,6
Statsskuldsvräntor ⁴	113,4	92,9	77,4	73,1	52,9
Riksgäldskontorets nettoutlåning m.m. ⁵	-2,5	-56,6	-4,6	-111,1	66,5
Summa utgifter	696,6	652,3	690,8	587,9	746,0

¹ Preliminärt utfall

² Inklusive minskning av anslagsbehållningar

³ Korrigerat för ålderspensionsreformen motsvarar detta 600,4 mdkr (dvs. beloppet skulle ha varit 600,4 mdkr om ålderspensionsreformen genomförts redan 1998).

⁴ Avser utgiftsområde 26 Statsskuldsvräntor m.m.

⁵ Inklusive kassamässig korrigerig, finansiell överföring från AP-fonden till Riksgäldskontoret, avgiftsväxling med anledning av pensionsreformen och beräkningsteknisk överföring till hushållen.

Efter en sådan korrigerig av utgifterna ökar statsbudgetens utgifter exklusive statsskuldsvräntor med ca 26 miljarder kronor mellan år 1998 och år 2002 eller med i genomsnitt ca 1,1 procent per år. Som andel av BNP minskar statsbudgetens utgifter exklusive statsskuldsvräntor med ca 2 procentenheter, från 32,5 procent 1998 till 30,2 procent år 2002.

I tabell 4.7 redovisas de beräknade utgifterna per utgiftsområde för åren 1998–2002. För att underlätta en jämförelse över tiden visas i en fotnot till tabellen en beräkning av utgifterna per utgiftsområde i det fall ålderspensionen hade genomförts redan 1998.

De största utgiftsökningarna under perioden 1998–2002 återfinns under följande utgiftsområden:

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp.

Utgiftsområdet ökar med ca 12 miljarder kronor under perioden. Huvuddelen av ökningen beror på att utgifterna för sjukpenning och förtidspensioner beräknas öka mycket kraftigt.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Utgiftsområdet ökar med 6 miljarder kronor under perioden. Ökningen förklaras bl.a. av höjningen av det allmänna barnbidraget (+100 kronor per barn och månad fr.o.m. år 2000 och ytterligare 100 kronor fr.o.m. år 2001) och av ökade utgifter för föräldraförsäkring.

Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Utgiftsområdet ökar med ca 9 miljarder kronor under perioden. Utgiftsökningen förklaras bl.a.

av de i denna proposition aviserade satsningarna på nya högskoleplatser, nytt studiestödssystem och forskning. Utrymme skapas för att fr.o.m. år 2001 stegvis genomföra en allmän förskola och maxtaxa i barnomsorgen.

Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommunerna

Utgiftsområdet ökar med knappt 10 miljarder kronor under perioden. Ökningen beror främst på de beslutade och aviserade resurstillskotten till skola, vård och omsorg.

De största utgiftsminskningarna under perioden 1998–2002 återfinns under följande två utgiftsområden.

Utgiftsområde 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet

Utgiftsområdet minskar med ca 10 miljarder kronor under perioden. Förklaringen är främst att den öppna arbetslösheten antas sjunka från 6,5 procent år 1998 till 5,0 procent år 2002.

Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande

Utgiftsområdet minskar med ca 11 miljarder kronor under perioden. En viktig förklaring är att utgifterna för räntebidraget minskar från 10,8 miljarder kronor år 1998 till 1,6 miljarder kronor år 2002.

En fördjupad redovisning av statsbudgetens utgifter exklusive statsskuldsräntor för åren 1998–1999 och åren 2000–2002 ges i kapitel 5 respektive kapitel 7.

Tabell 4.7 Takbegränsade utgifter 1998-2002

Miljarder kronor

	1998 Prel. utfall ¹	1999 Prognos	2000 Beräknat ²	2001 Beräknat ²	2002 Beräknat ²
UO 1 Rikets styrelse	4,3	4,7	4,2	4,5	4,6
UO 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	2,0	1,7	1,5	1,5	1,6
UO 3 Skatteförvaltning och uppbörd	5,9	6,0	5,8	5,8	5,9
UO 4 Rättsväsendet	21,4	22,4	22,1	22,4	22,7
UO 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan	2,6	3,0	2,8	2,9	2,9
UO 6 Totalförsvaret	42,4	45,6	44,9	44,5	43,5
UO 7 Internationellt bistånd	11,5	12,0	12,5	13,3	13,2
UO 8 Invandrare och flyktingar	4,2	4,4	4,2	4,4	3,9
UO 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	23,1	24,6	25,4	26,3	26,3
UO 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	39,7	84,9	86,9	86,9	88,0
UO 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	62,7	34,3	33,4	32,6	32,0
UO 12 Ekonomisk trygghet för familj och barn	35,9	41,1	43,5	46,2	46,7
UO 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet	37,3	33,5	31,9	30,3	29,6
UO 14 Arbetsmarknad och arbetsliv	47,7	47,6	45,5	45,6	45,9
UO 15 Studiestöd	21,9	21,1	22,1	24,2	24,5
UO 16 Utbildning och universitetsforskning	27,7	30,0	30,8	34,8	37,0
UO 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	7,3	7,5	7,5	7,6	7,8
UO 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	22,4	19,5	16,3	13,0	11,3
UO 19 Regional utjämning och utveckling	3,4	3,9	2,7	3,3	2,7
UO 20 Allmän miljö- och naturvård	1,4	1,6	1,7	1,8	2,0
UO 21 Energi	0,9	1,1	1,2	1,9	1,7
UO 22 Kommunikationer	27,4	25,0	25,3	24,7	25,0
UO 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	11,8	11,6	12,7	13,2	13,2
UO 24 Näringsliv	2,8	3,4	3,0	2,9	2,9
UO 25 Allmänna bidrag till kommunerna	96,8	102,7	102,2	104,7	106,3
UO 26 Statsskuldsväntor m.m.	113,4	92,9	77,4	73,1	52,9
UO 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen	21,2	22,6	19,4	21,5	22,3
Minskning av anslagsbehållningar	0,0	0,0	8,5	5,0	3,0
Summa utgiftsområden	699,1	708,9	695,4	699,0	679,5
Summa utgiftsområden exkl. statsskuldsväntor	585,7	616,0	618,0	625,9	626,6
Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten	132,6	135,8	139,5	144,0	149,7
Takbegränsade utgifter	718,3	751,8	757,4	769,9	776,3
Budgeteringsmarginal	1,7	1,2	3,6	16,1	33,7
Utgiftstak för staten	720,0	753,0	761,0	786,0	810,0

¹För att möjliggöra en jämförelse av utgifterna under perioden 1998-2002 redovisas nedan en schablonmässig beräkning av utgifterna för det fall ålderspensionsreformen hade genomförts redan 1998: UO10 75,8 mdkr, UO11 33,3 mdkr, UO12 40,7 mdkr, UO13 39,5 mdkr, UO14 48,0 mdkr, UO15 22,5 mdkr, Summa utgiftsområden exkl. statsskuldsväntor 600,4 mdkr, Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten 137,1 mdkr och Takbegränsade utgifter 737,5 mdkr.

²Enligt förslaget till preliminära utgiftsområdesramar (se tabell 7.1). Beräknad förbrukning av anslagsbehållningar och utnyttjande av anslagskredit redovisas sammantaget för samtliga utgiftsområden under posten Minskning av anslag sbeållningar.

Statsskuldsväntor 1998-2002

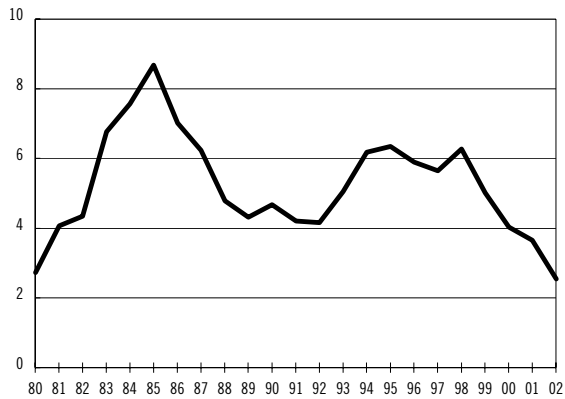
Statsskuldsväntorna påverkas framför allt av storleken på statsskulden, räntenivån samt växelkurser. Statsskuldsväntorna påverkas även av mer tekniska faktorer till följd av Riksgäldskontorets upplånings- och skuldförvaltningsteknik.

Som framgår av diagram 4.1 steg ränteutgifterna som andel av BNP kraftigt under 1980-talets första hälft. Ränteutgifternas andel av BNP var som högst 1985 då de uppgick till närmare 9 procent. Efter 1985 minskade ränteutgifternas andel av BNP snabbt för att återigen öka åren

1993 och 1994. År 1998 uppgick ränteutgifterna till 113 miljarder kronor eller ca 6 procent av BNP. Under perioden 1999–2002 beräknas ränteutgifterna minska successivt för att år 2002 uppgå till ca 53 miljarder kronor eller 2,6 procent av BNP.

Diagram 4.1 Statsskuldräntor

Procent av BNP

De kraftigt minskade ränteutgifterna under perioden 1998–2002 förklaras av lägre räntenivåer och av den amortering på statsskulden som sker till följd av bl.a. finansiella överföringar från AP-fonden till staten i samband med ålderspensionsreformen och försäljningar av statligt aktieinnehav.

Tabell 4.8 Statsskuldräntor

Miljarder kronor	1998	1999	2000	2001	2002
Räntor på lån i svenska kronor	73,1	71	58	47	39
Räntor på lån i utländsk valuta	23,6	22	20	19	19
Räntor på in- och utlåning	-3,9	-2	-3	-3	-4
Över-/underkurser vid emission ¹	-5,7	-9	-4	-4	-3
Summa räntor	87,2	81	70	58	51
Valutaförluster/-vinster ²	9,8	-2	-1	2	0
Kursförluster/-vinster ³	15,6	14	8	12	2
Övrigt	0,6	0	0	0	0
Summa ränteutgifter	113,3	93	77	73	53

¹ Överkurser uppstår när Riksgäldskontoret emitterar nya obligationer eller utökar befintliga benchmarklån om marknadsräntan vid emissionstillfället är lägre än kupongräntan. Underkurser uppstår vid motsatt förhållande.

² Vid lösen eller omsättning av lån i utländsk valuta realiserar valutakursförluster eller vinster beroende på hur valutakursen utvecklats sedan lånet tecknades. Posten påverkar statsbudgetens utgifter och statsbudgetens saldo men inte statens finansiella sparande.

³ Kursförluster uppstår vid förtidsinlösen av lån som har en högre kupongränta än marknadsräntan vid återköpstillfället. Kursvinster uppstår vid motsatt förhållande. Posten påverkar statsbudgetens utgifter och statsbudgetens saldo men inte statens finansiella sparande.

Statsskuldräntornas olika komponenter visas i tabell 4.8. Den del av ränteutgifterna som beror på valutaförluster/vinster och kursförluster/vinster påverkar inte statens finansiella sparande. Budgetmålet för den offentliga sektorn avser det finansiella sparandet redovisat enligt nationalräkenskaperna. Det räntemått som där är relevant är delposten summa räntor enligt tabell 4.8. Vid lösen eller omsättning av lån i utländsk valuta uppstår valutakursförluster/vinster beroende på hur valutakursen utvecklats sedan lånet anskaffades. Kursförluster uppstår vid förtidsinlösen av lån som har en högre kupongränta än marknadsräntan vid återköpstillfället.

Prognosen för ränteutgifterna år 1999 är ca 20 miljarder kronor lägre än ränteutgifterna för år 1998. Till minskningen av ränteutgifterna bidrar bl.a. en lägre räntenivå år 1999 samt en kraftig minskning av de realiserade valutaförlusterna.

I statsbudgeten redovisas statsskuldräntor utgiftsmässigt. I tabell 4.9 redovisas de kostnads-mässiga räntorna, vilket innebär att ränteutgifterna har periodiserats över lånens löptid. Den kostnads-mässiga redovisningen är mindre beroende av upplåningstekniken och förändringar av räntekostnader kan lättare förklaras av den underliggande lånebehovs- och ränteutvecklingen. Enligt den periodiserade redovisningen kommer räntekostnaderna att minska från ca 93 miljarder kronor år 1998 till 57 miljarder kronor år 2002.

Tabell 4.9 Periodiserade ränteutgifter

Miljarder kronor	1998	1999	2000	2001	2002
Summa räntor enligt tabell 4.8	87	81	70	58	51
Justering kursdifferenser vid emission	3	10	1	3	1
Justering nollkupongräntor	3	2	3	2	5
Summa kostnadsjusteringar	6	12	4	5	6
Summa räntekostnader	93	93	75	64	57

4.4.3 Statsbudgetens saldo, statsskulden och statens finansiella sparande

Statsbudgetens saldo

Statsbudgetens saldo är detsamma som statens lånebehov (med omvänt tecken). Ett positivt budgetsaldo innebär att staten amorterar på statsskulden. Statsbudgetens saldo förbättrades från -6,2 miljarder kronor 1997 till 9,7 miljarder kronor år 1998. Senast statsbudgeten visade ett överskott var budgetåret 1989/90. Under perioden 1999–2002 beräknas det ackumulerade överskottet uppgå till 357 miljarder kronor. Överskotten används för amortering på statsskulden.

För att statsbudgetens saldo skall överensstämma med statens lånebehov redovisas Riksgäldskontorets nettoutlåning och en kassamässig korrigerigering på statsbudgeten. I tabell 4.10 redovisas också två lånebehovspåverkande förändringar som föranleds av pensionsreformen separat: finansiell överföring från AP-fonden till staten och avgiftsväxling med anledning av pensionsreformen. Riksgäldskontorets nettoutlåning, kassamässig korrigerigering, överföring från AP-fonden till staten och avgiftsväxling med anledning av pensionsreformen ingår på utgiftssidan efter de utgifter som är grupperade på 27 utgiftsområden.

Tabell 4.10 Statsbudgetens saldo och statsskulden

Miljarder kronor

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Inkomster	600,5	648,9	706,3	745,5	761,5	758,7	767,9
Utgifter exkl. statsskuld räntor ¹	559,2	569,2	585,7	616,0	618,0	625,9	626,6
Statsskuld räntor m.m. ²	99,5	98,4	113,4	92,9	77,4	73,1	52,9
Saldo exkl. Riksgäldskontorets nettoutlåning m.m.	-58,3	-18,6	7,1	36,6	66,2	59,7	88,3
Riksgäldskontorets nettoutlåning	-125,8	-10,4	-2,8	-11,6	40,4	12,4	9,1
varav In-/utlåning från myndigheter (räntekonto) ³	-1,2	7,2	4,1				
Inbetalning av premiepensionsmedel inkl. ränta	-10,5	-12,1	-13,7	-22,5	-19,0	-19,2	-19,9
Utbetalning av premiepensionsmedel					49,6	21,2	18,9
Lönegarantifonden, inkl. ränta	-0,6	-0,7	-0,9				
CSN, studielån	8,9	9,9	10,1	11,0	11,7	12,1	11,5
Insättningsgaranti	-1,0	-2,1	-2,1	-2,2	-2,5	-0,8	-0,7
Övrigt, netto	-121,4 ⁴	-12,6	-0,3	-2,1	0,6	-0,9	-0,7
Kassamässig korrigerigering	88,5	-2,0	0,3				
Överföring från AP-fonden⁵				-45,0	-45,0	-175,6	-13,6
Avgiftsväxling m.a.a. pensionsreformen						30,0	30,0
Statsbudgetens saldo före beräkningsteknisk överföring till hushållen	-21,0	-6,2	9,7	93,2	70,8	192,9	62,8
Beräkningsteknisk överföring till hushållen						22,1	41,0
Statsbudgetens saldo efter beräkningsteknisk överföring till hushållen						170,8	21,8
Skulddispositioner m.m.	4,4	14,7	26,4	-30,3	-5,3	-7,3	0,0
Statsskuld förändring	25,4	20,9	16,8	-123,5	-76,1	-178,1	-21,8
Statsskuld vid årets slut efter beräkningsteknisk överföring till hushållen	1 411,2	1 432,1	1 448,9	1 325,4	1 249,3	1 071,2	1 049,3
<i>Procent av BNP</i>	<i>83,6</i>	<i>82,4</i>	<i>80,3</i>	<i>71,7</i>	<i>65,2</i>	<i>53,8</i>	<i>50,6</i>

¹Inklusive minskning av anslagsbehållningar

²Avser hela utgiftsområde 26 Statsskuld räntor m.m.

³Normalt görs inga prognoser på In-/utlåning från myndigheter (räntekonto) utan här redovisas endast utflödet.

⁴Varav Arbetsmarknadsfonden och Kärnbränslefonden förklarar 87 miljarder kronor respektive 19 miljarder kronor.

⁵Samma beräkningstekniska antaganden som i budgetpropositionen för 1999. Total beräkningsteknisk överföring år 2001 är 235 mdkr, varav 175,6 mdkr påverkar lånebehovet år 2001 och 13,6 mdkr år 2002. Resterande belopp påverkar lånebehovet först efter år 2002.

Riksgäldskontorets nettoutlåning till myndigheter, affärsverk och statliga bolag

De största delposterna under Riksgäldskontorets (RGK) nettoutlåning utgörs av förändringar av myndigheternas räntekontobehållningar, in- och utbetalningar av premiepensionsmedel, Centrala studiestödsnämndens (CSN) upplåning för finansiering av studielån samt insättningsgarantiavgifter.

Sedan 1995 har medel för premiepension avsatts hos RGK. I budgetpropositionen för 1999 antogs att pensionsavgifter jämte ränta på ca 37 miljarder kronor avseende åren 1995–1997 skulle betalas ut till Premiepensionsmyndigheten under 1999. Denna utbetalning har senarelagts till år 2000 till följd av problem med uppbyggnaden av Premiepensionsmyndighetens datasystem. Utbetalningen år 2000, som kommer att avse premiepensionsmedel för åren 1995–1998, innebär att RGK:s nettoutlåning ökar med omkring 50 miljarder kronor mellan år 1999 och år 2000. Riksgäldskontorets utlåning till CSN beräknas uppgå till 11–12 miljarder per år under perioden 1998–2002.

Kassamässig korrigerigering

Kassamässig korrigerigering utgör skillnaden mellan å ena sidan saldot mellan statsbudgetens anslag och inkomsttitlar och å andra sidan nettot av in- och utbetalningar över statsverkets checkräkning (SCR) i Riksbanken. Redovisningen över SCR är kassamässig. Då utfallet av den kassamässiga korrigerigeringen beräknas residualt redovisas normalt inte några prognoser för denna post.

Överföring från AP-fonden

Som ett led i den s.k. finansiella infasningen av det nya ålderspensionssystemet kommer medel att överföras från AP-fonden till RGK. För åren 1999 och 2000 uppgår överföringsbeloppet till 45 miljarder kronor per år. Överföringsbeloppet år 2001 har ännu inte fastställts. Beräkningstekniskt antas överföringsbeloppet år 2001 uppgå till 235 miljarder kronor, vilket är samma antagande som ingick i budgetpropositionen för 1999. Då överföringen 2001 till viss del består av bostadsobligationer som antas behållas till förfallotidpunkten påverkas lånebehovet med ca 176 miljarder istället för 235 miljarder kronor detta år. År 2002 beräknas bostadsobligationer inklusive kupongräntor till ett värde av ca 14 miljarder kronor förfalla till betalning och därmed minska lånebehovet. Efter år 2002 beräknas bostadsobligationer till ett värde av ca 46 miljarder återstå. Bostadsobligationerna förfaller och minskar lånebehovet efterföljande år.

Avgiftsväxling med anledning av pensionsreformen

För åren 2001 och 2002 beräknas den avgiftsväxling som föranleds av det reformerade pensionsystemet öka lånebehovet med 30 miljarder kronor per år. Beloppen är beräkningstekniska antaganden i avvaktan på beslut om formerna för avgiftsuttag till det reformerade ålderspensionsystemet. Det beräkningstekniska antagandet är en följd av att statsbudgeten kommer att försvaras med ca 30 miljarder kronor per år efter det att ett avgiftsuttag motsvarande intjänade pensionsrätter införs i det reformerade pensionsystemet.

Tabell 4.11 Statsbudgetens saldo efter överföring till hushållen samt justering för större engångseffekter

Miljarder kronor

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Statsbudgetens saldo (efter beräkningsteknisk överföring till hushållen)	-138,6	-21,0	-6,2	9,7	93,2	70,8	170,8	21,8
varav Beräkningsteknisk överföring till hushållen							-22,1	-41,0
Större engångseffekter	20,2	84,2	50,2	24,9	112,5	59,4	210,6	28,6
varav Försäljning av statliga bolag m.m.	8,7	5,0	15,6	11,2	45,0	45,0	35,0	15,0
Överföring från AP-fonden ¹					45,0	45,0	175,6	13,6
Premiepensionsmedel, nettoinbetalningar	9,1	10,5	12,1	13,7	22,5	-30,6 ²		
Statsbudgetens saldo (justerat för större engångseffekter)	-158,8	-105,2	-56,4	-15,2	-19,3	11,4	-39,8	-6,8

¹ Samma beräkningstekniska antaganden som i budgetpropositionen för 1999. Total beräkningsteknisk överföring år 2001 är 235 mdkr, varav 175,6 mdkr påverkar lånebehovet år 2001 och 13,6 mdkr år 2002. Resterande belopp påverkar lånebehovet först efter år 2002.

² Varav inbetalning 19,0 mdkr och utbetalning 49,6 mdkr. Utbetalningen avser premi epensionsmedel för åren 1995–1998.

Saldo justerat för engångseffekter

Det finansiella sparandet i den offentliga sektorn åren 2001 och 2002 beräknas överträffa det målsatta överskottet på 2 procent av BNP. Dessa överskjutande överskott antas beräkningstekniskt tillföras hushållssektorn så att budgetmålen uppnås exakt. I tabell 4.11 redovisas budgetsaldot justerat för större engångseffekter under förutsättning att överskott i de offentliga finanserna utöver målsatta överskott fr.o.m. år 2001 överförs till hushållen. Av tabellen framgår att det för engångsvisa effekter justerade budgetsaldot är negativt för samtliga år utom år 2000.

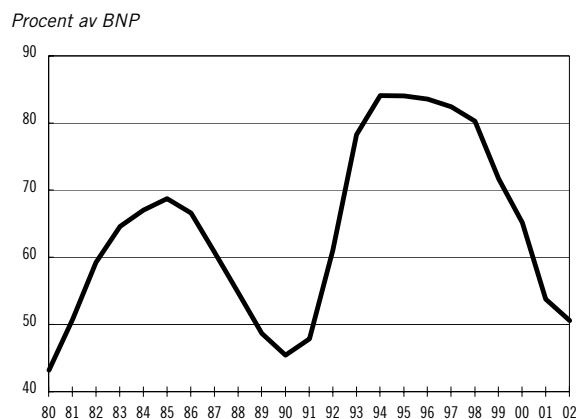
Efter det att det finansiella sparande som överstiger målet för år 2002 beräkningstekniskt har tagits i anspråk för skattesänkningar och utgiftsreformer, beräknas amorteringen på statsskulden uppgå till 22 miljarder kronor detta år. Att statsbudgetens saldo visar överskott även efter denna beräkningstekniska överföring till hushållen beror dock på tillfälliga inkomstförstärkningar till följd av försäljningar av statlig egendom (15 miljarder kronor) och effekten på statsbudgetens saldo till följd av överföringar från AP-fonden (14 miljarder kronor) år 2002. Exklusive dessa två tillfälliga inkomstförstärkningar visar statsbudgeten ett underskott på ca 7 miljarder kronor. Slutsatsen är att statsskulden på sikt nominellt kommer att vara ungefär oförändrad eller öka vid det målsatta överskottet i de offentliga finanserna på 2,0 procent av BNP. Större delen av det målsatta överskottet i de offentliga finanserna kommer i stället att komma från ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten. Detta är en följd av att ålderspensionsreformen på lång sikt innebär en mycket stor omfördelning av det offentliga finansiella sparandet från staten till ålderspensionssystemet.

Statsskulden

Statsskuldens utveckling bestäms huvudsakligen av det beräknade lånebehovet. Statsskulden påverkas emellertid även av valutaförändringar eftersom omkring en fjärdedel av skulden är upplånad i utländsk valuta. Dessa lån värderas till aktuella valutakurser. Under 1998 ökade statsskulden med 17 miljarder kronor till 1 449 miljarder kronor i slutet av året. Förklaringen till att statsskulden ökade trots ett budgetsaldo på nära 10 miljarder kronor är att valutaskulden

ökade till följd av en försvagning av kronan. Under perioden 1999–2002 beräknas statsskulden minska med ca 400 miljarder kronor till ca 1 050 miljarder kronor (se tabell 4.11). Statsskulden beräknas minska med ca 43 miljarder kronor mer än beräknad amortering under perioden, främst till följd av en starkare krona. Kronan antas framför allt stärkas under 1999 vilket leder till en minskning av valutaskulden detta år med ca 30 miljarder kronor. Valutaskuldens förändring framgår av tabell 4.10 under posten Skulddispositioner m.m..

I diagram 4.2 visas statsskuldens andel av BNP (skuldkvoten) under perioden 1980–2002. Som framgår ökade skuldkvoten kraftigt under första delen av 1980-talet. År 1985 uppgick statsskulden till 69 procent av BNP. Under 1980-talets senare hälft minskade skuldkvoten för att år 1990 uppgå till endast 46 procent av BNP. Under 1990-talets första hälft ökade statsskulden snabbt för att stabiliseras runt 85 procent av BNP åren 1994 och 1995. Efter 1995 har skuldkvoten successivt minskat. I slutet av år 1998 uppgick skuldkvoten till ca 80 procent och år 2002 beräknas den uppgå till ca 51 procent av BNP. Detta innebär att skuldkvoten under beräkningsperioden 1999–2002 minskar med nära 30 procentenheter efter den antagna överföringen till hushållen åren 2001 och 2002. Minskningen av statsskulden från år 1999 förklaras emellertid till övervägande del av de engångseffekter som redovisats ovan.

Diagram 4.2 Statsskuldens utveckling

Statsbudgetens saldo och statens finansiella sparande

Statsbudgetens saldo innehåller till skillnad från statens finansiella sparandet allt som påverkar statens lånebehov som t.ex. Riksgäldskontorets nettoutlåning och överföringar till eller från AP-fonden. Statens finansiella sparande visar istället den förändring av statens finansiella nettoförmögenhet som sker genom reala transaktioner.

I tabell 4.12 redovisas de viktigaste förklaringarna till varför statsbudgetens saldo och statens finansiella sparande skiljer sig åt. En viktig förklaring är överföringen av medel från AP-fonden till statsbudgeten. Engångsöverföringen år 2001 kommer delvis att bestå av bostadsobligationer som skall förvaltas av Riksgäldskontoret tills det att obligationerna förfaller till betalning. Till den del dessa obligationer förfaller till betalning efter år 2001 påverkas inte statens lånebehov detta år. En annan viktig förklaring är den utlåning som Riksgäldskontoret förmedlar till studerande via CSN. Ytterligare en skillnad finns i försäljningar av statliga aktieinnehav som förbättrar statsbudgetens saldo men inte det finansiella sparandet, eftersom byte av en finansiell tillgång mot en annan inte har någon effekt på den finansiella förmögenhetsställningen. Slutligen påverkas statsbudgetens saldo men inte det finansiella sparandet av kurs- och valutavinster/förluster på statskulden.

Tabell 4.12 Statsbudgetens saldo och statens finansiella sparande efter beräkningsteknisk överföring till hushållen

Miljarder kronor					
	1998	1999	2000	2001	2002
Statsbudgetens saldo	9,7	93,2	70,8	170,8	21,8
Effekt av överföring från AP-fonden				59,4	-13,6
CSN studielån ¹	7,6	8,5	9,2	9,7	9,1
Försäljning av bolag m.m.	-4,8	-45,0	-57,0	-35,0	-15,0
Kurs-/valuta förluster på statsskulden	25,4	11,8	6,9	14,6	1,7
Delpensionsfonden	-6,3				
Övrigt	2,5	-0,3	-0,8	1,4	2,1
Finansiellt sparande i staten	34,1	68,3	29,1	220,9	6,1

¹Nettot inkluderar förutom "CSN studielån" under Riksgäldskontorets nettoutlåning (tabell 4.10) även inbetalningar på inkomsttypen 4000 Återbetalning av lån.

4.5 Kommunsektorns finanser

Kommunsektorns finansiella sparande uppgick år 1998 till -1,6 miljarder kronor. För år 1999 beräknas det finansiella sparandet öka och uppgå till 2,2 miljarder kronor. Under åren 2000 och 2001 stärks kommunsektorns sparande ytterligare eftersom inkomsterna förväntas öka samtidigt som kommunsektorn antas anpassa sina utgifter efter en mer långsiktig inkomstutveckling. Kommunsektorns finansiella sparande beräknas bli tillräckligt stort för att balanskravet skall kunna uppnås för sektorn som helhet från och med år 2000.

Förra året ökade kommunsektorns konsumtion med 1,3 procent i fasta priser enligt det preliminära utfallet från nationalräkenskaperna för år 1998. Därmed uppgick konsumtionen till ca 18,0 procent av BNP. År 1999 beräknas kommunsektorns konsumtion växa med ca 1,0 procent. Därefter förväntas konsumtionen att öka med i genomsnitt ca 0,8 procent per år fram till år 2002. Konsumtionsökningen möjliggörs genom en gynnsam utveckling av både skatteinkomster och statsbidrag. En närmare redovisning av kommunsektorns finanser ges i kapitel 9 och bilaga 1 Svensk ekonomi.

Tabell 4.13 Kommunsektorns finanser

Miljarder kronor					
	1998	1999	2000	2001	2002
Inkomster	443,5	457,5	482,4	500,5	511,3
Utgifter	445,1	455,4	473,3	491,4	507,1
Finansiellt sparande	-1,6	2,2	9,1	9,1	4,2

4.6 Ålderspensionssystemet

Utgifterna för inkomstrelaterad ålderspension, som finansieras ur Allmänna pensionsfonden och redovisas vid sidan av statsbudgeten, beräknas i år uppgå till 135 miljarder kronor. Ålderspensioner finansierade över statsbudgeten uppgår till cirka 11 miljarder kronor.

Före år 1999 omfattade de statliga takbegränsade utgifterna vid sidan av statsbudgeten dels försäkringen för allmän tilläggspension (ATP), dels utgifter för delpension- och arbetsskadeförsäkring. Från och med budgetåret 1999 bokförs de senare på statsbudgeten. Med anledning av ålderspensionsreformen har från och med år 1999 finansieringsansvaret för efterlevande- och för-

tidspensioner inom ATP förts över till statsbudgeten. I gengäld har finansieringsansvaret för större delen av utgifterna för folkpension i form av ålderspension förts till AP-fonden. Takbegränsade utgifter vid sidan av statsbudgeten omfattar numera således enbart inkomstrelaterad ålderspension. Ålderspensionssystemet inkluderar AP-fonden och från och med år 1999 även Premiepensionsmyndigheten.

Enligt riksdagens beslut överförs under åren 1999 och 2000 ett belopp på 45 miljarder kronor vartdera året från AP-fonden till statsbudgeten, som ett led i den s.k. finansiella infasningen av det nya ålderspensionssystemet. Ytterligare en överföring avses ske år 2001. Storleken på denna är inte beslutad, men i likhet med i budgetpropositionen för 1999 har gjorts ett beräkningstekniskt antagande om att överföringen uppgår till 235 miljarder kronor.

Formerna för avgiftsuttag till det reformerade ålderspensionssystemet har inte slutligen avgjorts och i avvaktan på beslut i denna fråga ligger nuvarande avgiftsnivåer kvar. Eftersom dessa är lägre än vad som motsvarar det avgiftsuttag som skall gälla i det reformerade systemet kommer AP-fondens avgiftsintäkter att öka med ca 30 miljarder kronor per år när en slutlig reglering av avgifterna äger rum. Detta kompenseras av att statsbudgeten försvagas med motsvarande belopp. I redovisningen nedan antas att reglering av avgiftsuttaget kommer att ske den 1 januari år

2001. Om reglering sker vid en annan tidpunkt måste överföringsbeloppet år 2001 anpassas därtill.

Sedan 1995 avsätts medel hos Riksgäldskontoret för en framtida överföring till premiepensionssystemet. Enligt besked från Premiepensionsmyndigheten kan placering av premiepensionsmedlen på individuella konton ske först under år 2000. Detta år kommer därför medel motsvarande premiepensionsrätt för fyra år att överföras till Premiepensionsmyndigheten.

Under 1998 överfördes AP-fondens fastighetsinnehav till bolagsform. Detta skall rätteligen bokföras som ett positivt finansiellt sparande, eftersom det innebär ökade finansiella tillgångar och minskade reala tillgångar. Statistiska centralbyrån har emellertid valt att inte beakta denna transaktion, med hänsyn till att fondens tidigare uppköp av fastigheter inte har registrerats i nationalräkenskaperna. Denna praxis tillämpas även här och innebär ett lägre finansiellt sparande för AP-fonden än vad som redovisats bland annat i budgetpropositionen för 1999.

Till följd av övergångseffekterna av pensionsreformen reduceras AP-fondens finansiella sparande åren 1999–2001. När övergångseffekterna är över år 2002 beräknas sparandet i pensionssystemet, dvs. AP-fonden och premiepensionssystemet uppgå till drygt 31 miljarder kronor eller 1,5 procent av BNP.

Tabell 4.14 Pensionssystemets finansiella sparande

Miljarder kronor

	1998	1999	2000	2001	2002
Inkomster	132,8	144,6	187,9	189,5	181,9
Pensionsavgifter	92,1	107,6	110,4	113,7	117,3
Reglering av avgiftsuttaget				30,0	30,0
Överföring av premiepensionsmedel			49,6	21,2	18,9
Räntor, utdelningar	40,7	37,0	27,9	24,6	15,7
Utgifter	125,8	181,5	185,3	379,6	150,7
Pensioner	124,9	135,0	138,7	143,2	149,3
Överföring till staten		45,0	45,0	235,0 ¹	
Övriga utgifter	0,9	1,5	1,6	1,4	1,4
Finansiellt sparande	7,0	-36,9	2,6	-190,1	31,2
AP-fonden	7,0	-36,9	49,1	-213,5	9,3
Premiepensionsmyndigheten			51,7	23,4	21,9

¹ Beräkningstekniskt antagande

4.7 Den offentliga sektorns finanser

År 1998 uppgick den offentliga sektorns finansiella sparande till 39,5 miljarder kronor eller 2,2 procent av BNP, enligt redovisningen i nationalräkenskaperna. Jämfört med motsvarande bedömning i budgetpropositionen för 1999 blev sparandet cirka 16,5 miljarder kronor större. Det bättre utfallet beror i huvudsak på att skatteinkomsterna blev högre än väntat.

Genom överskottet 1998 har den offentliga sektorns finansiella sparande förbättrats med nära 60 miljarder kronor sedan 1997 och med nära 200 miljarder kronor sedan 1994.

I år beräknas det finansiella sparandet uppgå till 33,5 miljarder kronor eller 1,8 procent av BNP. Skatterna som andel av BNP (skattekvoten) ligger kvar på 1998 års nivå, trots vissa skattesänkningar. Dessa motverkas av att skatteinkomsterna ökar till följd av periodiseringseffekter. Nedgången i sparandet med 0,4 procent av BNP från 1998 kan hänföras till att utgifterna exkl. räntor stiger som andel av BNP.

Det finansiella sparandet förstärks till cirka 2 procent av BNP år 2000. Skattekvoten sjunker från den tillfälligt högre nivån 1998 och 1999. Förbättringen av sparandet beror på att utgifterna som andel av BNP minskar. Med hittills beslutade och föreslagna regelförändringar förstärks sedan sparandet till 3,1 procent av BNP år 2001 och till 4 procent av BNP år 2002. Förbättringen beror på en fortsatt nedgång av utgifterna som andel av BNP, medan skattekvoten i stort

sett är oförändrad. Inkomsterna av räntor och utdelningar sjunker eftersom de finansiella tillgångarna minskar, främst genom AP-fondens överföringar till staten (se kapitel 4.6), men även till följd av försäljningar av statliga bolag. Inkomsterna från dessa försäljningar inkluderas per definition inte i det finansiella sparandet. Därmed reduceras den offentliga skulden och ränteutgifterna när försäljningsinkomsterna används till amorteringar av statsskulden.

Det finansiella sparandet i offentlig sektor åren 2001 och 2002 överträffar det målsatta överskottet på 2 procent av BNP med ca 22 resp 41 miljarder kronor. Dessa överskjutande överskott antas i föreliggande kalkyl beräkningstekniskt tillföras hushållssektorn, så att budgetmålet för den offentliga sektorn uppnås exakt.

Den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld definierad enligt de s.k. Maasterichtkriterierna, har som andel av BNP sjunkit sedan 1995 och uppgick vid utgången av 1998 till 75,4 procent av BNP. Under prognosperioden minskar den konsoliderade bruttoskulden nominellt och understiger även med den antagna överföringen till hushållen 60 procent av BNP år 2001.

Nettoskulden, som är nettot av den offentliga sektorns samtliga finansiella tillgångar och skulder, sjunker i takt med de finansiella överskotten och de värdeförändringar som sker på tillgångar och skulder. I slutet av prognosperioden beräknas nettoskulden uppgå till ca 0,5 procent av BNP.

Tabell 4.15 Offentliga sektorns finanser

Miljarder kronor

	1998	1999	2000	2001	2002
Inkomster	1 164,9	1 181,1	1 200,8	1 242,4	1 276,3
<i>Procent av BNP</i>	<i>64,6</i>	<i>63,9</i>	<i>62,6</i>	<i>62,4</i>	<i>61,5</i>
Skatter och avgifter	1 012,6	1 035,9	1 058,9	1 102,6	1 142,4
<i>Procent av BNP</i>	<i>56,1</i>	<i>56,0</i>	<i>55,2</i>	<i>55,3</i>	<i>55,1</i>
Kapitalinkomster	82,1	73,5	69,6	66,6	59,1
Övriga inkomster	70,2	71,8	72,3	73,2	74,7
Utgifter	1 125,3	1 147,6	1 160,1	1 180,4	1 193,8
<i>Procent av BNP</i>	<i>62,4</i>	<i>62,1</i>	<i>60,5</i>	<i>59,2</i>	<i>57,6</i>
Transfereringar	516,1	522,7	522,3	532,0	532,6
Konsumtion och investeringar	505,5	529,7	551,5	572,5	591,4
Ränteutgifter	103,7	95,3	86,3	75,9	69,8
Finansiellt sparande före överföring	39,6	33,5	40,7	62,0	82,5
<i>Procent av BNP</i>	<i>2,2</i>	<i>1,8</i>	<i>2,1</i>	<i>3,1</i>	<i>4,0</i>
Beräkningsteknisk överföring				22,1	41,0
Finansiellt sparande efter överföring				39,8	41,5
<i>Procent av BNP</i>				<i>2,0</i>	<i>2,0</i>
Finansiell ställning					
Nettoskuld	277,0	186,1	112,9	47,7	7,2
<i>Procent av BNP</i>	<i>15,4</i>	<i>10,1</i>	<i>5,9</i>	<i>2,4</i>	<i>0,3</i>
Konsoliderad bruttoskuld	1 359,4	1 250,3	1 192,8	1 080,2	1 057,8
<i>Procent av BNP</i>	<i>75,4</i>	<i>67,6</i>	<i>62,2</i>	<i>54,2</i>	<i>51,0</i>